

Stockholms Stadshus AB
Att: Per Blomstrand

BOLAGISERING AV USK

Inledning

Juridiska avdelningen har av Stockholms Stadshus AB fått i uppdrag att utreda de juridiska aspekterna för Utrednings- och statistikkontorets (USK) sekretessfrågor och möjligheter till datatillgång på individ/micronivå i bolagsform jämfört med förvaltningsformen. I uppdraget ingår även att behandla skillnaderna i de juridiska förhållandena för ett kommunalt bolag där kommunen har det bestämmande inflytandet och ett privatägt bolag.

I utredningsarbetet har bl.a. ingått att samråda med chefsjuristen på SCB, Eva Nilsson.

USK I FÖRVALTNINGSFORM

Bakgrund

USK:s uppgifter är att erbjuda tjänster som övergripande utredningsarbete och prognosverksamhet, att upprätta och publicera statistik rörande Stockholm, genomföra brukarundersökningar m.m. samt att tillhandahålla övergripande statistik om Stockholm för allmänheten. För sin verksamhet inhämtar USK uppgifter från olika myndigheter så som SCB, Skatteverket, Försäkringskassan och Stockholms läns landsting. De uppgifter som inhämtas är bl.a. microdata, dvs. data på individnivå.

Offentlighet och sekretess

Enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen gäller sekretess i sådan särskild verksamhet hos myndighet som avser framställning av statistik för uppgift som avser enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden som kan hänföras till den enskilde. Uppgift som behövs för forsknings- eller statistikändamål och uppgift som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller därmed jämförbart förhållande är direkt hänförlig till den enskilde, får dock lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller honom närstående lider skada eller men.

Sekretesslagens regler innebär således att för uppgifter som inhämtas i en statistikverksamhet gäller absolut sekretess. Uppgifter får dock lämnas ut för forsknings- eller statistikändamål eller i oidentifierad form om man efter en sekretessprövning kommer fram till att det inte leder till skada eller men för den enskilde.

För det fall ett utlämnande av uppgifter sker för forskningsändamål till en annan myndighet följer sekretessen med enligt 13 kap. 3 § sekretesslagen. Någon motsvarande bestämmelse vad gäller uppgifter för statistikändamål finns inte utan det sker alltid en sekretessprövning.

SCB bedriver sådan statistikverksamhet som avses i 9 kap. 4 § sekretesslagen. När USK begär ut uppgifter gör SCB en sekretessprövning i enlighet med den bestämmelsen. I sin sekretessprövning blir det avgörande för SCB vilket sekretesskydd USK har. Eftersom USK också är en sådan särskild statistikverksamhet har kontoret samma starka sekretesskydd som SCB.

I de fall USK begär ut uppgifter från verksamheter som inte omfattas av 9 kap. 4 § sekretesslagen kan en sekretessprövning komma att ske enligt andra bestämmelser i sekretesslagen. Det avgörande för ett utlämnande blir även i dessa fall vad mottagaren, i det här fallet USK, omfattas av för sekretesskydd. Även i dessa fall har det således stor betydelse att USK omfattas av sekretessbestämmelsen i 9 kap. 4 § sekretesslagen.

Det har av Conny Jägsanders utredning framkommit att USK upplever att handläggare på SCB tolkar sekretessbestämmelserna på olika sätt. Vår bedömning är att det kan ha sin förklaring i att det dels inte varit känt för enskilda handläggare vilken typ av verksamhet som USK bedriver, dvs. att USK är en sådan verksamhet som avses i 9 kap. 4 § sekretesslagen, och dels att det kan ha varit oklarheter kring vilket material som skall lämnas ut. Enligt Eva Nilsson lämnar SCB aldrig ut identifierbart material.

Personuppgiftslagen

Även personuppgiftslagens regler har betydelse för en myndighets möjlighet att lämna ut uppgifter till USK. Personuppgifter som har samlats in får inte behandlas, t.ex. lämnas ut, på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in. Dessa regler gäller dock oberoende av om USK är i förvaltningsform eller bolagsform och påverkas inte av en övergång.

Arkivering

Enligt arkivlagen skall arkivering av handlingar ske hos myndigheter med utgångspunkt från vissa i lagen angivna syften. Arkiven skall bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen samt forskningens behov.

Detta innebär att en myndighet som lämnar uppgifter till USK inte kan föreskiva att uppgifterna skall gallras efter en viss tid utan gallring av uppgifterna sker efter fastställda regler hos USK.

USK SOM KOMMUNALT BOLAG

Offentlighet och sekretess

Av 1 kap. 9 § sekretesslagen följer att vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndighet även gäller hos aktiebolag m.m. där kommuner eller landsting utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Vidare framgår av samma bestämmelse att vid en tillämpning av sekretesslagens regler skall en sådan juridisk person jämföras med myndighet. Detta innebär att samma regler om offentlighet och sekretess som gäller för kommunala myndigheter också gäller för kommunala företag som bedriver motsvarande verksamhet.

Av det ovan anförda drar vi slutsatsen att USK, under förutsättning att villkoren i 1 kap. 9 § sekretesslagen är uppfyllda, även fortsättningsvis kommer att vara att betrakta som sådan särskild verksamhet hos myndighet som föreskrivs i 9 kap. 4 § sekretesslagen. Detta innebär även, enligt vår uppfattning, att andra myndigheter kommer att kunna lämna ut uppgifter på samma sätt som idag.

Denna uppfattning delas även av Eva Nilsson men det är viktigt att notera att själva sekretessprövningen görs först i samband med att uppgifterna begärs ut. För att ytterligare undanröja eventuella frågetecken vid en framtida sekretessprövning bör USK vid en begäran om uppgifter klargöra att kommunala bolag omfattas av reglerna om offentlighet och sekretess. Vidare bör det av bolagsordningen tydligt framgå att bolagets verksamhet avser framställning av statistik.

Arkivering

Av 2 a § arkivlagen framgår att vad som enligt lagen gäller för kommunala myndigheters arkiv skall gälla även för arkiv hos kommunala bolag där kommunen har det bestämmande inflytandet. En bolagisering kommer således inte innebära någon skillnad vad gäller skyldigheten att gallra och bevara handlingar.

När det gäller de handlingar som idag finns hos USK finns möjligheten att överlämna och förvara allmänna handlingar hos det nya bolaget. Reglerna, som återfinns i 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen, innebär att beslutande kommunal församling får besluta att allmänna handlingar som hänför sig till viss myndighets verksamhet, vilken skall övertas av enskilt organ, får överlämnas till det organet för förvaring, om detta behöver handlingarna i verksamheten, utan att handlingarna upphör att vara allmänna. Närmare

förutsättningar för ett överlämnande regleras i lag (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring. Lagen är tillämplig såväl om verksamheten förs över till ett kommunalt bolag som om den förs över till ett privatägt bolag.

Enligt 13 kap. 4 § sekretesslagen gäller samma sekretess för handlingarna hos bolaget som när handlingarna fanns inom den kommunala verksamheten.

USK SOM PRIVATÄGT BOLAG

Offentlighet och sekretess

Reglerna om offentlighet och sekretess är inte tillämpliga om USK blir ett privatägt bolag. Det kommunala inflytandet kommer att upphöra och USK kommer inte längre vara att betrakta som en särskild statistikenhet hos myndighet.

Så som redogjorts för ovan gör myndigheterna en sekretessprövning i samband med att någon begär ut uppgifter. Även i de fall USK som privatägt bolag begär ut uppgifter från Staden kommer en sekretessprövning att göras innan ett utlämnande kan ske.

Om ett utlämnande skall ske till någon som inte omfattas av ett sekretesskydd kan en myndighet enligt 14 kap. 9 § sekretesslagen, om den finner att sådan risk för skada, men eller annan olägenhet som enligt bestämmelse om sekretess utgör hinder att lämna ut uppgift till enskild kan undanröjas genom förbehåll som inskränker den enskildes rätt att lämna uppgift vidare eller utnyttja den, uppställa sådant förbehåll när uppgiften lämnas ut. Förbehållet kan inte lämnas generellt utan angivande av vem inom t.ex. en organisation det riktar sig till. Ett förbehåll inskränker rätten för mottagaren att förfoga över uppgiften och kan t.ex. innehålla villkor om att uppgiften inte får lämnas vidare, hur uppgiften skall förvaras och när uppgiften skall förstöras.

Enligt Eva Nilsson används förbehåll ytterst sällan och i så fall till enskilda forskare. De uppgifter som idag lämnas ut till privata aktörer är antingen offentliga uppgifter eller uppgifter som SCB har tagit fram på uppdrag av aktören, dvs. endast det bearbetade resultatet lämnas ut.

Med hänsyn till att USK vid en privatisering inte omfattas av något sekretesskydd och att möjligheten att få ut uppgifter med förbehåll är begränsad så gör vi bedömningen att det kommer att innebära en klar försämring vad gäller tillgången på uppgifter på micronivå jämfört med idag.

Arkivering

Arkivlagens regler om arkivering är inte tillämpliga för det fall USK blir ett privatägt bolag. Den enda arkiveringsskyldighet som kommer att gälla är den som följer av bokföringslagens regler om arkivering av räkenskapsmaterial.

För det fall en myndighet ställer upp förbehåll för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till en enskild kan aktören särskilt föreskriva när uppgifterna skall förstöras. Detta innebär att USK kan bli skyldigt att gallra uppgifterna tidigare än vad som är önskvärt utifrån verksamheten.

Om kommunen avyttrar ett kommunalt bolag kan kommunen enligt 1 kap. 9 § 3 st sekretesslagen medge att handlingar förvaras hos bolaget under en viss tid efter överlåtelsen. Medgivandet innebär att bolaget beträffande de överlåtna handlingarna betraktas som ett kommunalt bolag och att handlingarna under den utsatta tiden är att anse som allmänna.

Stockholm som ovan

Malin Lindvall

Jenny Segervall